

RAPORT Z WIZYTACJI

(powtórna ocena programowa – profil praktyczny)

dokonanej w dniu 6 listopada 2015 r. na kierunku „filologia”

prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w formie studiów niestacjonarnych na Wydziale Zarządzania Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: *prof. dr hab. Cezary Kukło*, członek PKA
członkowie: *prof. dr hab. Mirosława Buchholtz*, członek PKA**

Część I : Zarzuty wymienione w Uchwale Nr 726 Prezydium PKA z dnia 23 października 2014 r.

(należy wymienić wszystkie zastrzeżenia i zarzuty stanowiące podstawę ustalenia oceny wydanej wskazaną Uchwałą, oraz podać ich uzasadnienie)

W odniesieniu do kryterium dotyczącego celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji:

- 1) niewielki udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu efektów kształcenia dla kierunku, brak podstaw do stwierdzenia, iż uwzględniają one oczekiwania rynku pracy oraz organizacji zawodowych. Studentom nie zagwarantowano zatem, iż zdobyte przez nich kwalifikacje w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych spotkają się z zainteresowaniem przyszłych pracodawców;
- 2) efekty kształcenia dla specjalizacji translatoryka biznesowa zostały skonstruowane w sposób marginalizujący wiedzę i umiejętności tłumaczeniowe, zwłaszcza dotyczące przekładu biznesowego;
- 3) w przypadku praktyki tłumaczeniowej oczekiwania określone zakładanymi efektami kształcenia są niewielkie;
- 4) przyjęty system oceny i weryfikacji stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz realizacji efektów kształcenia jest niewłaściwy. Konieczne jest uszczegółowienie warunków i formy zaliczenia przedmiotów w dotyczących ich sylabusach, zarówno pod kątem wymagań, jak i określenia sposobów weryfikacji wszystkich kategorii efektów kształcenia;
- 5) wskazane jest również zróżnicowanie zadań do wykonania przez studentów w ramach realizowanych przez nich prac etapowych, z naciskiem na takie, które mają charakter problemowy, wymagają kreatywności i samodzielnego myślenia;
- 6) analiza wybranych prac dyplomowych wykazała niedoskonałości w procesie dyplomowania. Informacje zawarte w protokołach egzaminacyjnych wskazują, że

wymagania stawiane studentom były bardzo niskie, a kryteria oceny prezentacji przygotowywanej przez studentów trudne do ustalenia.

- 7) zaleca się wprowadzenie w Uczelni systemu antyplagiatowego do sprawdzania prac dyplomowych.

W odniesieniu do **kryterium dotyczącego programu studiów:**

- 1) zastrzeżenia budzi sekwencja niektórych przedmiotów określonych w planie i programie studiów. Niezbędna jest weryfikacja liczby punktów ECTS przyznawanych poszczególnym modułom i przedmiotom;
- 2) Za nieprawidłowe uznać należy zapisy w niektórych sylabusach (np. Konwersacja – 2 rok), wprowadzające możliwość prowadzenia zajęć nie tylko w języku angielskim, ale również polskim, co nie znajduje uzasadnienia tym poziomie kształcenia;
- 3) zastrzeżenia budzi również fakt, że w wielu sylabusach podaje się literaturę podstawową, która nie jest dostępna w bibliotece uczelnianej (np. Wiedza o akwizycji i nauczaniu języków obcych, PNJA Konwersacja, Kultura i realizm Wielkiej Brytanii, Gramatyka opisowa), w niektórych przypadkach brak jest odwołań do najnowszych publikacji (np. Gramatyka opisowa języka angielskiego – najnowsza pozycja z roku 2000, Historia języka angielskiego – najnowsza pozycja z roku 1993), a są i takie, w których w ogóle nie podano konkretnych pozycji (np. Historia literatury brytyjskiej). Skuteczna realizacja efektów kształcenia wymaga wprowadzenia uzupełnień w tym zakresie. Hospitacje zajęć wskazują na potrzebę stworzenia studentom większych możliwości uczestnictwa w spontanicznej komunikacji, co z pewnością wspierałoby rozwijanie umiejętności praktycznych, kluczowych dla ocenianego kierunku i realizowanych na nim specjalności;
- 4) niektóre przedmioty jak np. Wiedza o akwizycji i nauczaniu języka czy Metodyka nauczania języka angielskiego powinny być prowadzone w większym zakresie w formie ćwiczeń niż wykładu.

W odniesieniu do **kryterium dotyczącego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia:**

- 1) zastrzeżenia w czasie prowadzenia wizytacji budziła kompletność, kompleksowość i spójność tego systemu.

Część II : Ocena efektów działań naprawczych odnoszących się do poszczególnych zastrzeżeń i zarzutów wymienionych w części I – należy przedstawić podjęte przez jednostkę działania naprawcze oraz ocenić ich skuteczność

Działania naprawcze w odniesieniu do **kryterium dotyczącego celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji:**

- 1) Uczelnia podjęła skuteczne działania zmierzające do zapewnienia udziału interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu efektów kształcenia dla kierunku „filologia”. Przedstawiono list intencyjny Firmy T&T TŁUMACZENIA I NAUKA z dnia 1.10.2014 r. List dotyczy współpracy naukowej i dydaktycznej. Z początkiem roku akademickiego 2015/2016 właścicielka firmy została zatrudniona przez Uczelnię

na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy (dokumentacja, w tym dyplomy i oświadczenie, w Zał. 20 do raportu naprawczego). Od 1.10.2015 r. osoba ta w podwójnej roli interesariusza wewnętrznego i zewnętrznego uczestniczy w działaniach służących dostosowaniu sposobu kształcenia do oczekiwań rynku pracy, jako nauczyciel oraz członek Rady Programowo-Dydaktycznej. Jest to również czynna tłumaczka, a co za tym idzie, osoba zorientowana, co do oczekiwań organizacji zawodowych wobec absolwentów specjalizacji „translatoryka biznesowa”. Współpraca z właścicielką Firmy T&T została udokumentowana (we Wnioskach z posiedzenia Rady Programowo-Dydaktycznej z 9.10.2014 r. oraz opinii przedstawionej przez nią w dniu 9.10.2014 r.). Deklarację współpracy w ramach praktyk studenckich z dnia 19.11.2014 podpisało także Biuro Tłumaczeń i Obsługi Biznesu DELTA w Poznaniu. W załączniku do raportu o działaniach naprawczych, przedstawiono także Porozumienie o współpracy z Zespołem Szkolno-Przedszkolnym w Niwnicy. Porozumienie podpisane w dniu 24.03.2015 r. dotyczy zarówno przyjmowania studentów ocenianego kierunku na praktyki, jak i monitorowania programów studiów oraz zakładanych efektów kształcenia. Te trzy dokumenty świadczą o działaniach zmierzających do wzmocnienia udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie kształcenia. Nie są to umowy liczne, nie precyzują one liczb studentów przyjmowanych na praktyki, jednak biorąc pod uwagę niewielką liczbę studentów ocenianego kierunku oraz fakt, że są to często osoby pracujące i odbywające praktyki w wybranych przez siebie firmach i placówkach, przedstawione dokumenty są w pełni satysfakcjonujące.

- 2) W wyniku konsultacji przeprowadzonych wśród interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, dokonano korekty efektów kształcenia. W dniu 26.09.2014 r. zebrał się Zespół Nauczycieli ds. Oceny Efektów Kształcenia na kierunku „filologia”, który pozytywnie zaopiniował propozycje zmian efektów kształcenia wniesione przez kierownika Katedry Filologii. Zmiany te zaopiniowała Rada Programowo-Dydaktyczna w dniu 9.10.2014 r. oraz interesariusz zewnętrzny w dniu 9.10.2014 r. (Uchybieniem formalnym jest to, że Zespół Nauczycieli ds. Oceny Efektów Kształcenia na kierunku „filologia” został formalnie powołany w dniu 3.12.2014 r., czyli później niż zaczął działać, przy czym jedna z powołanych osób jest zarazem osobą powołującą – Zał. 11 do raportu naprawczego). Uchwałą nr 2b/2015 Wydziału Zarządzania w Wyższej Szkole Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu z dnia z 23.03.2015 r. jednogłośnie przyjęto efekty kształcenia dla całego Wydziału. Do Uchwały Senatu nr 5/2015 z dnia 31.03.2015 r. dołączono wykaz efektów kształcenia dla specjalności „filologia angielska” z podziałem na dwie specjalizacje: „nauczycielska” i „translatoryka biznesowa”. Sformułowane na nowo efekty kształcenia słusznie kładą nacisk na zdobywanie praktycznych umiejętności i powiązanie umiejętności z wiedzą. Wykaz efektów kształcenia został opracowany starannie, jest przejrzysty. Choć sformułowano efekty dla całej specjalności „filologia angielska” zaznaczono, które z nich dotyczą tylko jednej z dwóch specjalizacji.
- 3) W Załączniku 8 do raportu naprawczego przedstawiono sylabus praktyki tłumaczeniowej. Zarówno jej wymiar (3 miesiące), jak i rozłożenie na cztery semestry studiów (od. 3. do 6.) są prawidłowe. Szczegółowo i przekonująco przypisano praktyki do zakładanych efektów kształcenia, uwzględniając wszystkie kategorie efektów oraz opisując sposoby ich weryfikacji. W sylabusie praktyk dla specjalizacji „translatoryka tłumaczeniowa” wymieniono także literaturę podstawową i uzupełniającą.
- 4) W załącznikach do raportu naprawczego przedstawiono poprawione sylabusy, które opracowano starannie według jednego ustalonego wzoru (Wzór sylabusu stanowi

Załącznik 19 do raportu naprawczego). W sylabusach szczegółowo opisano system oceny i weryfikacji stopnia osiągania zakładanych celów oraz realizacji efektów kształcenia. Uszczegółowiono warunki i formy zaliczenia przedmiotów w dotyczących ich sylabusach, zarówno pod kątem wymagań, jak i określenia sposobów weryfikacji wszystkich kategorii efektów kształcenia.

- 5) Uwzględniono uwagę dotyczącą konieczności zróżnicowania zadań do wykonania przez studentów w ramach realizowanych przez nich prac etapowych. Przykładowy test (Introduction to Linguistics, sem. 2, FINAL TEST) przedstawiony w Załączniku 10 do raportu naprawczego świadczy o istotnej zmianie jakościowej testów. Choć pierwsze zadanie to test wyboru, to jednak dalsze zadania testu mają charakter problemowy, wymagają kreatywności i samodzielnego myślenia. Tę obserwację potwierdziła także analiza wybranych testów przeprowadzonych w roku akademickim 2014/2015 (Zał. 2 do niniejszego raportu). Zarówno konstrukcja testów, jak i rozłożenie ocen wskazują na to, że podjęto skuteczne działania naprawcze.
- 6) Proces dyplomowania został gruntownie zmieniony Zarządzeniem nr 2/2015 Dziekana Wydziału Zarządzania z dnia 1.10.2015 r. w sprawie zasad składania prac dyplomowych oraz przeprowadzania egzaminów dyplomowych na studiach pierwszego i drugiego stopnia w roku akademickim 2015/2016. Na ocenianym kierunku zrezygnowano z pracy dyplomowej w formie prezentacji i wprowadzono prace dyplomowe w formie pisemnej. Analiza wybranych prac dyplomowych oraz dokumentacji procesu dyplomowania świadczy o ogólnej poprawie jakości kształcenia w tym zakresie oraz skuteczności weryfikacji osiągnięcia końcowych efektów kształcenia. Choć 3 z 4 prac nie budzą zastrzeżeń, autorka jednej z prac (Zał. 3, punkt 2) w ogóle nie powinna zostać dopuszczona do egzaminu ze względu na wyjątkowo niski poziom językowy. Ocena pracy została bardzo znacznie zawyżona. Wątpliwość budzi rezygnacja z opisowej oceny pracy dyplomowej dokonywanej przez jej promotora. W końcowej rozmowie z władzami Uczelni ZO PKA ustalił jednak, że Uczelnia powróci do zasady sporządzania opisowej oceny nie tylko przez recenzenta, ale i promotora. Choć znacznie poprawiła się procedura egzaminu dyplomowego (zgodnie z uwagami ZO PKA pytania są obecnie znacznie bardziej różnorodne), niepokój budzi zróżnicowanie samej liczby pytań. W połowie przypadków zadawano tylko dwa pytania, raz – trzy pytania, a raz – nawet cztery pytania. Liczba pytań powinna być identyczna dla wszystkich dyplomantów. Zarządzenie nr 2a/2015 Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu z dnia z 16.02.2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu funkcjonowania systemu antyplagiatowego w Wyższej Szkole Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu (Zał. 14 do raportu naprawczego) wprowadziło zasady przeprowadzania kontroli antyplagiatowej. Od maja 2015 roku Uczelnia korzysta z systemu antyplagiatowego. W Załączniku 13 do raportu naprawczego przedstawiono Umowę licencyjną na korzystanie z Podkarpackiej Platformy Antyplagiatowej z dnia 28.05.2015 r., a w Załączniku 15 – zrzut ekranu dokumentujący istnienie bazy prac dyplomowych na ocenianym kierunku. Zgodnie z Zarządzeniem Dziekana kontroli poddawana jest co roku reprezentatywna liczba prac dyplomowych. Jak wynika z analizy losowo wybranych prac i protokołów egzaminacyjnych oraz antyplagiatowych, system antyplagiatowy nie jest szczególnie czuły (systemy antyplagiatowe wyłapują na ogół cytaty, ale wykorzystywany przez Uczelnię system nie wyłapuje takich zapożyczeń), jednak, jak wynika z przeprowadzonych rozmów, samo wprowadzenie systemu antyplagiatowego już spełniło ważną rolę, zniechęcając dyplomantów do nieuczciwości. Jediną wątpliwość dotyczącą procedury opisanej w Regulaminu funkcjonowania systemu antyplagiatowego (Załącznik do Zarządzenia nr 2a/2015 Rektora) budzi cedowanie na

promotora obowiązku sprawdzenia identyczności tekstu pracy dyplomowej z jej formą elektroniczną (Załącznik 14 raportu naprawczego, §5 punkt 3).

ZO PKA stwierdza, że podjęte przez Uczelnię intensywne działania naprawcze w odniesieniu do **kryterium dotyczącego celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji** już w chwili obecnej przyniosły w tym zakresie pozytywne skutki, choć jeszcze niektóre z jego elementów m.in. proces dyplomowania, wymaga drobnych korekt.

Uczelnia podjęła również działania naprawcze w odniesieniu do **kryterium dotyczącego programu studiów**:

- 1) Uchwałą nr 3 Rady Wydziału zarządzania z dnia 15.06.2015 r. zatwierdzono plany studiów i programy kształcenia dla całego Wydziału, w tym dla ocenianego kierunku. Plany zostały zaopiniowane przez Radę Programowo-Dydaktyczną (Załącznik 16 do raportu naprawczego). Sekwencja przedmiotów określonych w planie i programie studiów jest po wprowadzonych poprawkach prawidłowa. Zgodnie z uwagami ZO PKA zweryfikowano liczbę punktów ECTS przyznawanych poszczególnym modułom i przedmiotom. Analiza planów studiów (Załącznik 17 do raportu naprawczego) wskazuje na to, że wprowadzono właściwe proporcje wykładów i ćwiczeń (stosunkowo dużo wykładów na I roku studiów (ok. 30%) i coraz mniej na kolejnych latach (ok. 8% na III roku studiów)).
- 2) W sylabusach poprawiono zapisy dotyczące języka, w którym przeprowadzane są zajęcia. I tak na przykład w sylabusie przedmiotu PNJA Konwersacje zaznaczono, że zajęcia odbywają się w języku angielskim.
- 3) W sylabusach poprawiono zapisy dotyczące literatury podstawowej i uzupełniającej, wyraźnie określając, które podręczniki są dostępne w Bibliotece Uczelni, które w innych bibliotekach we Wrocławiu, a które w Internecie. Wizyta ZO PKA w Bibliotece potwierdziła starania Kierownictwa Jednostki o to, by studenci mieli łatwy dostęp do wersji papierowych bądź elektronicznych zwłaszcza książek wskazywanych w sylabusach jako literatura podstawowa. ZO PKA przedstawiono wykaz książek elektronicznych w bazie IBUK Libra (32 pozycje), z której korzystają studenci ocenianego kierunku. Ponadto Uczelnia zakupiła do zbiorów bibliotecznych kolejnych 37 książek. Należy podkreślić, że są to najnowsze, nowoczesne podręczniki do praktycznej nauki języka angielskiego oraz prace z zakresu przekładoznawstwa i metodyki nauczania języka angielskiego, które ukazały się na rynku wydawniczym w ostatnich dziesięciu latach.
- 4) W poprawionym planie studiów (Załącznik 17 do raportu naprawczego) zmieniono proporcje wykładów i ćwiczeń. Przedmiot Metodyka nauczania języka angielskiego to obecnie w 3. semestrze: 9 godzin wykładu i 21 godzin ćwiczeń, w 4. semestrze: 9 godzin wykładu i 18 godzin ćwiczeń, a w 5. semestrze: 6 godzin wykładu i 21 godzin ćwiczeń, natomiast przedmiot Wiedza o akwizycji i nauczaniu języka to 9 godzin wykładu i 9 godzin ćwiczeń w 3. semestrze.

ZO PKA stwierdza, że podjęte przez Uczelnię działania naprawcze w odniesieniu do **programu studiów** w chwili obecnej zaowocowały powstaniem przepracowanego i

udoskonalonego programu studiów na wizytowanym kierunku, z prawidłowym odniesieniem zajęć do jego profilu praktycznego.

Kierownictwo Uczelni wyciągnęło także wnioski z wykazanych przez Prezydium PKA podstawowych niedomagań **wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia** i po wizycie ZO PKA przystąpiło do energicznych działań naprawczych w tym zakresie. Na podstawie przedstawionej dokumentacji można stwierdzić, że obecnie wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest pod względem formalnym kompletny (zwraca uwagę udokumentowana praca Zespołu nauczycieli ds. Oceny Efektów Kształcenia; przydział zajęć dydaktycznych pracownikom Katedry z uwzględnieniem naukowych kompetencji i dorobku kadry; zwiększenie udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie budowy i realizacji dydaktyki). Bardziej szczegółowa ocena skuteczności funkcjonującego obecnie **wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia**, będzie możliwa w dłuższej perspektywie czasowej, gdyż najważniejsze dokumenty budujące nowy system powstały w sierpniu i wrześniu 2014 r. i były wdrażane dopiero w roku akademickim 2014/2015.

Część III: Informacje o pozostałych zmianach wprowadzonych w uczelni/jednostce w ocenianym okresie oraz ocena zasadności i skutków ich wprowadzenia

ZO PKA podkreśla, że Kierownictwo Uczelni zarówno jeszcze w odpowiedzi na raport powizytacyjny PKA z dnia 15 września 2014 r., jak i w raporcie na temat działań naprawczych podjętych w Uczelni po otrzymaniu warunkowej oceny programowej, a także w trakcie rozmów z członkami ZO PKA (w czerwcu 2014 r. i listopadzie 2015 r.) bardzo pozytywnie i z dużą troską odniosło się do wszystkich krytycznych uwag sformułowanych w trakcie wizytacji PKA. W konkretnych działaniach, w tym poprzez zatrudnienie na pełnym etacie doświadczonego tłumacza-praktyka, umożliwienia studentom bezpłatnego korzystania z platformy multimedialnej Lerni (nauka języków obcych); wprowadzenia trzymiesięcznych praktyki zgodnie z przepisami prawa, widać autentyczną działalność nastawioną na wysoką jakość kształcenia, z jednoczesnym przywiązywaniem wagi do zasad etycznych pracowników dydaktycznych (uczelnia rozwiązała umowę o pracę z pracownikiem u którego PKA stwierdziła nieprawidłowości związane z egzaminem dyplomowym).

Część IV : Podsumowanie – zawierające wnioski dotyczące skuteczności i kompletności wprowadzonych zmian

Informacje zawarte w raporcie z działań naprawczych oraz pozyskane w trakcie wizytacji (w tym od studentów), pozwalają ocenić, że wszystkie zastrzeżenia sformułowane przez Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej i zawarte w jej uchwale nr 726 z dnia 23 października 2014 r., a odnoszące się do 3 kryteriów: celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji; programu studiów oraz wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, zostały uwzględnione i zrealizowane. W ocenie ZO PKA nadal należy jeszcze doskonalić proces powstawania prac dyplomowych i dyplomowania. W tym zakresie trzeba wprowadzić oceny opisowe promotorów, zadawać jednakową liczbę pytań podczas egzaminu i nie można dopuszczać prac, z wyjątkowo niskim poziomem.

Podjęte przez Uczelnię i Wydział działania naprawcze upoważniają do sformułowania wniosku o zmianę oceny z warunkowej na pozytywną.

Przewodniczący
Zespołu Oceniającego PKA

Prof. zw. dr hab. Cezary Kukło

		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			